

Toruń, Apr 30, 2024

city, date

Full name of doctoral student: Benedikt Weigand

DOCTORAL DISSERTATION ABSTRACT

Scientific discipline: History

Title of the doctoral dissertation: Die Deutschordensballei Elsass-Burgund im Mittelalter –

Zwischen Ritterorden, Reich und Region

Doctoral dissertation abstract:

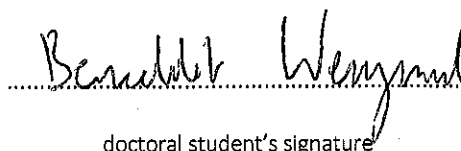
Celem prezentowanych badań jest ukazanie, w jaki sposób baliwat alzacko-burgundzki można umiejscowić w sieci napięć między jego przynależnością do Zakonu Niemieckiego a jego regionalnym zakorzenieniem. Z jednej strony rozpatrywane są relacje baliwatu z wielkim mistrzem i mistrzem krajowym (Deutschmeister), z drugiej zaś jego sieć powiązań z otaczającymi go ośrodkami władzy: cesarzem i Rzeszą, papieżem, terytoriami habsburskimi i szwajcarskimi, a także z mniejszymi władztwami świeckimi i duchownymi. Metodycznie badanie opiera się na analizie porównawczej regionalnych przekazów źródłowych (zwłaszcza dokumentów i listów), rozproszonych dziś w ponad kilkunastu archiwach, zestawionych z materiałem z centralnego archiwum wielkiego mistrza, przechowywanego obecnie w Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz w Berlinie. Łącząc historię regionu południowo-zachodnich Niemiec z historią Zakonu w Europie Środkowej, praca wpisuje się w dyskusję naukową dotyczącą sposobów, w jakie Zakon Niemiecki konstituował się poprzez struktury regionalne.

W pierwszej części pracy zagadnienie to jest systematycznie analizowane na poziomie komturii, z uwzględnieniem każdej z piętnastu jednostek. Badanie to ukazuje nie tylko zróżnicowanie form instytucjonalnych oraz ich powiązania z różnymi władztwami terytorialnymi południowo-zachodnich

Niemiec, lecz także ich postępującą regionalizację prowadzącą do wykształcenia się bardziej autonomicznych jednostek w obrębie baliwatu. Druga część pracy koncentruje się na urzędzie komtura (baliwa) krajowego (Landkomtura). Komturzy krajowi działali nie tylko w obrębie baliwatu, lecz także często podróżowali do Prus do wielkich mistrzów, do Frankonii do mistrzów krajowych oraz na sejmy Rzeszy jako przedstawiciele prowincji zakonnej. Ani starsza teza o baliwacie początkowo podporządkowanym mistrzowi krajowemu, który następnie stał się baliwatem kameralnym wielkiego mistrza w wyniku procesu zastawu, ani koncepcja całkowicie autonomicznego statusu baliwatu w późnym średniowieczu, nie znajdują potwierdzenia w źródłach.

Badanie wykazuje, że wielopoziomowa konstelacja wynikająca z bezpośredniej podległości Rzeszy, habsburskiej Górnej Austrii oraz Konfederacji Szwajcarskiej, w połączeniu ze świadomie utrzymywaną niejednoznacznością podporządkowania zarówno wobec mistrza krajowego, jak i wielkiego mistrza, stworzyła baliwatom nowe możliwości działania, widoczne w zachowanej korespondencji. W zależności od aktualnych potrzeb byli oni w stanie skutecznie poruszać się pomiędzy władcami terytorialnymi a swoimi przełożonymi w celu realizacji własnych celów. W ten sposób baliwat uzyskał prawo do wyboru własnych komturów krajowych (1522), co zapewniło mu szczególny status wśród dwunastu baliwatów, utrzymujący się także po zakończeniu średniowiecza i sekularyzacji Prus (1525).

doctoral student's signature